

21. Jaunā sociālā sintēze jeb morālā idiotisma fanfaras

Valsts un tās nācijas autoritāti nosaka ne tikai racionālā un radošā prāta dažāda veida progresīvi sasniegumi, bet arī spēja ierobežot morālo idiotismu. Pamatoti tiek uzskatīts, ka morālais idiotisms ļoti dziļi sakņojās *Homo sapiens* bioloģiskajā dabā. Morālais idiotisms ir bioloģiski determinēta parādība, no kuras nav iespējams simtprocentīgi atbrīvoties. Morālais idiotisms iet kopsolī ar cilvēka instinktiem.

Taču morālais idiotisms nav tikai iedzimta parādība. Morālais idiotisms ir arī sociālā parādība. Tā var būt atkarīga no valsts iekārtas, valsts politikas, ideoloģijas, attiecīgajā laikmetā valdošās morāles. Tādējādi katras valsts un tās nācijas autoritāti nosaka, cik lielā mērā attiecīgajā zemē ir izplatīts morālais idiotisms. Precīzāk sakot, cik lielā mērā valsts un tās nacija savā zemē ļauj valū morālajam idiotismam un to neslāpē ar kultūras mehānismiem (audzināšanu, izglītošanu, ideoloģiju masu komunikācijas līdzekļos).

Morālā idiotisma izpausmēs viss ir atkarīgs no valsts un tās nācijas gribas, kuru savukārt ietekmē civilizētības pakāpe un kultūras attīstības līmenis. Šajā ziņā pastāv noteikta likumsakarība: jo augstāka civilizētības pakāpe un kultūras attīstības līmenis, jo niecīgāka ir morālā idiotisma klātbūtne.

Morālais idiotisms ir medicīnas jēdziens (termins). Ar to apzīmē psihisko stāvokli, kad cilvēks zaudē morālos orientierus, neatšķir labo no sliktā, nereaģē saskarsmē ar citu cilvēku jūtām, priecājas par otra cilvēka ciešanām, atbalsta represijas, diktatūru, dažāda veida nelietības.

Taču mūsdienās morālais idiotisms nav tikai medicīnas jēdziens, bet ir arī publicistikas jēdziens. Publicistikā morālo idiotismu var piedēvēt politiskajiem konkurentiem, ģeopolitiskajiem pretiniekiem, bijušajiem stratēģiskajiem partneriem, valdošā režīma oponentiem, valsts nodevēju piektajai kolonnai. Ļoti nekaunīgi publicisti var izsacīties pat par visas tautas morālo idiotismu. Diemžēl tādi gadījumi ir sastopami. Arī vienā no mūsu kaimiņu valstīm. Tiesa, citi publicisti, aizstāvēt savu tautu, ļoti nekaunīgos publicistus pašus tūlīt nosauc par morālajiem idiotiem.

Morālais idiotisms ir vēsturiski mainīga parādība. Kā jau minēju, ļoti lielā mērā vienota ar valsts politiku un ideoloģiju. Hitlers lielījās: „Es atbrīvoju jūs no himeras „sirdsapziņa”. [...] Katrā cilvēkā sēž cūka. Mūsu uzdevums, lai tā urkšķētu pēc iespējas skaļāk. Izpildot pavēli”. Šveiks slavenajā romānā priecīgi atzina: „Es esmu oficiālais idiots”. Pirms dažām dienām miljardieris Donalds Tramps pasauli piekliedza ar vārdiem „Es sāku domāt, ka prezidents [B.Obama] ir ne visai psihiski vesels!”.

Morālais idiotisms nepatīkami izpaužas, ja tiek attaisnota un slavēta nelietība. Hitlers pareizi darīja, tiecoties atbrīvot vāciešus no sirdsapziņas. Nelietība ātri ieperinās tur, kur beidzās sirdsapziņa. Ja nav sirdsapziņas, tad uzplaukst nelietība, tās attaisnošana un slavēšana. Respektīvi, uzplaukst morālais idiotisms.

Maksims Gorkijs skaidroja, ka nelietības tēvs ir egoisms. Fjodors Dostojevskis saskatīja trīs neliešu tipus: 1) naīvie nelieši, kuri savu nelietību uzskata par labdarību; 2) nelieši, kuri kaunās par savu nelietību un 3) visīstākie nelieši, kuri lepojās ar savu nelietību.

Cilvēces gudrība saka, ka lielas nelietības dara skaudības dēļ, bet mazas nelietības dara no bailēm. Cilvēces gudrība tāpat zina, ka visbiežāk strīdās muļķis un nelietis. Muļķis nezina, bet strīdās. Nelietis zina, bet strīdās.

Tagad ir pienācis laiks, kad morālajam idiotismam ir jāattaisno un jāslavē debilā nelietība, jo nelietība ir saplūdusi ar debilitāti. Notikusi ir jauna sociālā sintēze. Jaunās sociālās sintēzes komponenti ir debilitāte + nelietība. Jaunās sociālās sintēzes produkts ir debilā nelietība. Respektējot Dostojevskā klasifikāciju, tagad var runāt par ceturto neliešu tipu – debilajiem neliešiem.

Vārdu „debilitāte” un „nelietība” savienojums „debilā nelietība” ir jauns leksiskais veidojums. Ja šo leksisko veidojumu vairākās valodās ievadām „guglā”, tad iegūstam ļoti skopu materiālu. Latviešu valodā tikai vienu tekstu. Angļu, spāņu, krievu valodā - nevienu.

Faktiski ir izveidojusies ļoti jocīga situācija. Tagad nākas runāt par saprātīgām nelietībām un debilām nelietībām. Vēl nesen bija saprātīgās nelietības. Tagad ir arī debilās nelietības.

Saprātīgā nelietība ir saprotama. Saprātīgās nelietības pamatā ir racionāla prāta darbība – skaidrs un loģisks aprēķins. Ne velti cilvēki zina, ka muļķību ir grūti saprast, bet var piedot. Turpretī nelietību var saprast, bet nevar piedot.

Atkārtotju: saprātīgā nelietība ir saprotama. Turklāt saprātīgā nelietība var būt teorētiski pamatota. Dzīves pieredze māca, ka pats bīstamākais nelietis ir nelietis ar teoriju. Viņa teorija ir racionāli pamatota un loģiska. Saprātīgā nelietība balstās uz racionālo domāšanu. Saprātīgo nelietību var modelēt un prognozēt. Policijai visgrūtāk ir noķert neprofesionālos noziedzniekus, jo viņu rīcībā parasti dominē emocionāli jutekliskie impulsi, bet nevis racionālā domāšana un attiecīgā nozieguma „metodoloģiskās” struktūras konsekventa ievērošana.

Debilā nelietība, protams, ir diametriāli pretēja saprātīgajai nelietībai. Debilajā nelietībā priekšroka ir debilitātei. Tās iezīmes ir zināmas ārstiem un psihologiem. Taču nav noslēpums arī pārējiem cilvēkiem.

Jau labu laiku interesanti ir novērot debilitātes klīniskās ainas (simptomu kopuma) zināmu propagandu. Šodienas medijos publicisti ar lielu entuziasmu pārstāsta debilitātes iezīmes. Viņi uzskata par savu pienākumu smalki informēt sabiedrību par debilitāti. Publicisti ir pārliecināti, ka Rietumos debilitāte ir viena no mūsdienu laikmeta galvenajām psihiskajām epidēmijām.

Saprotams, publicistu pārliecību ir grūti apstrīdēt. Visticamākais – nav iespējams apstrīdēt. Debilitātes uzplaukums ir loģiski pamatots. Mēs tagad skaidri redzam dabiskās atlasas iznīcināšanas sekas. Redzam feminisma sekas. Zinām, kādiem cilvēkiem visvairāk dzimst bērni. Redzam, ka kapitālisma vietā ir radies iracionālais kapitālisms. Veselā saprāta trūkums tagad ir elementāra norma jebkurā darbībā, sākot no kontinentālās konfederācijas vadīšanas un beidzot ar „stulbingu”. Rietumu valstu prezidentu intelektuālās problēmas jau ir tik nodrāzta tēma, ka sabiedrībai ir apnicis par to klausīties. Ļoti uzskatāmi ir tas, ka noziegumu brīvības apstākļos pastrādātās nelietības kļūst arvien debilākas. Neapšaubāmi, noziegumu brīvība (arī jauns leksiskais veidojums) jau pati par sevi atspoguļo debilitātes stabilo lomu mūsdienu sociumā.

Debilitāte ir garīgās atpalcības visvājākā forma. Ikdienas dzīvē debilitāti praktiski nevar atšķirt no normālas garīgās attīstības formas. Debiele spēj mācīties, tiek galā ar darbu. Viņu uzvedība ir adekvāta un patstāvīga. Viņi labi piemērojas dzīvei.

Tomēr atšķirības pastāv. Debilitātes pazīmes ir šādas: vāja abstraktā domāšana, vāja racionālā domāšana, vāja loģiskuma izjūta, grūti koncentrēt uzmanību, iespējamās vienīgi konkrētas asociācijas, apgrūtināta ir pāreja no vienkāršiem vispārinājumiem uz komplicētiem vispārinājumiem, t.s. mehāniskā atmiņa, atmiņā lēni saglabā informāciju un ne uz ilgu laiku, inerti, bez iniciatīvas, bez gribasspēka, ātri uzbudinās, neapdomā savu rīcību, viegli iedvesmojami (zombējami), lēmumus pieņem atbilstoši emocionālajam noskaņojumam.

Debilitātes pazīmes visvairāk attiecas uz kognitīvajiem procesiem – atmiņu, uzmanību, izpratni, domāšanu, lēmumu pieņemšanu. Labi ir zināms, ka tie ir procesi, kuri balstās uz rūpīgi pārdomātu pēctecīgu prāta darbību informācijas apstrādē. Kognitīvajos procesos valda racionālā uztvere un racionālā izpratne.

Racionālā uztvere ir analītiska uztvere un kritiska uztvere. Tā kardināli atšķiras no emocionālās uztveres, kas gūst pārsvaru debilitātes mentālajā vidē. Savukārt racionālā izpratne ir izpratne, lietojot jēdzienus un loģikas likumus. Racionālā izpratne nav iespējama bez atmiņas, kas var sagādāt nepārvaramas grūtības debilām smadzenēm.

Debilitātes tēma ir sociāli aktuāla tāpēc, ka cilvēki, no kuriem sabiedrība ir tiesīga pieprasīt un sagaidīt saprātīgu domāšanu, arvien mazāk saprātīgi domā, bet saprātīgas domāšanas vietā iztiek ar jūtam, paradumiem, automātisku un neloģisku rīcību. Tas atsaucās visu kultūru. Debilitāte pārvēršas par drausmīgu lāvu, strauji appludinot kultūras visus segmentus. Kur vien ejam, visur priekšā ir debilitāte.

Debilitāte atsaucās arī uz nelietību. Cilvēki bez nelietības nekad nav eksistējuši. Vienmēr ir bijis sastopams zemiskums, negodīgums, amorāla attieksme pret citiem cilvēkiem. Vienmēr ir

bijušas nelietīgas domas un nelietīgas idejas. Boriss Pasternaks nelietību atzina par universālu fenomenu; proti, nelietis, nelietīgi izturoties pret citiem, arī pats pret sevi izturās nelietīgi.

Skaidri ir redzams, ka pie mums Latvijā ir progresējusi ne tikai nelietība, bet ir radusies minētā jaunā tipa nelietība – debilā nelietība. Jaunā tipa nelietība ir sastopama politikā, augstākās izglītības tirgū, biznesā, valsts un pašvaldību iestāžu darbībā. Tāpēc, aprakstot debilo nelietību, veidojās sociālā diskursa jauns formāts - debilās nelietības analītika.

Nelietība bija vienmēr, jo LR nemaz citu vēsturi nepazīst. Te ir bijušas tikai nelietības. Taču vēl nesen nebija tik izteikta nelietības sintēze ar debilitāti. Bija nelietības sintēze ar cinismu, sociālo nihilismu, nacionālo nodevību, konformismu, alkātību, karjerismu, korupciju. Bija vēl kāda cita veida nelietības sintēze. Taču nebija nelietības sintēze ar debilitāti.

Iespējams, izskaidrojums ir saistīts ar sieviešu īpatsvara pieaugumu LR nelietībās. Par sieviešu psihes īpatnībām zinātne zina daudz, taču nedrīkst atklāti teikt. Piemēram, etnopsiholoģija zina, ka etnisko attiecību jomā sievietes ir visdrausmīgākās šovinistes, un viņu rīcība starptautiskajās attiecībās vienmēr ir ļoti tālu no elementāras tolerances. LR slaveno „integrāciju” vienmēr komandē aprobežotas sievietes. Rezultāts ir apaļa nulle.

Būtiski atšķiras vīriešu un sieviešu ambiciozitāte, ambiciozitātes realizācijas mehānismi, psihiskā reakcija, vērtējot veiksmes vai neveiksmes ambīciju īstenošanas procesā. Domājams, LR ar savu sieviešu varas grandiozo pārklājumu var būt lielisks starptautiskais pētnieciskais objekts ne tikai psihologiem, bet arī citu zinātņu pārstāvjiem. Mūsu mudīgajām zinātnes dāmām („akademiķēm”) ir droša iespēja tikt pie grantu sadalīšanas kopā ar Rietumu kolēģēm.

Jaunā tipa nelietība ir sastopama arī tik psihiski jūtīgā sfērā kā žurnālistika. Turklāt žurnālistikā nelietību un debilitāti satuvina interneta iespējas. Internets paver iespēju garīgi nelīdzsvarotiem un amorāliem cilvēkiem tēlot žurnālistus, ekspertus, analītiķus, speciālistus, ievietojot savus “viedokļus” komentāros u.c.

Internetā iespējamā anonimitāte (iespēja noslēpties aiz “nika”) ir viens no galvenajiem katalizatoriem nelietības un debilitātes sintēzē. Minēto sintēzi atsevišķos gadījumos stimulē arī mediju (interneta portālu) redakcijas nepārdomātā attieksme. Piemēram, publicējot tekstus ar “niku”. Turklāt publicējot tādus tekstus ar “niku”, kuros ir debili noķengāti citi darbi, kuru autori savus tekstus ir publicējuši ar īsto vārdu un īsto uzvārdu.

Tāda pieeja žurnālistikā (bet ne tikai žurnālistikā) normālā sabiedrībā tradicionāli tiek uzskatīta par denunciaciju. Diemžēl tāda pieeja žurnālistikā ir sastopama. Taču sevi cenoša žurnālistika, žurnālistika ar stabilu morāli profesionālo stāju, no šīs pieejas atsakās. Pats par sevi ir saprotams, ka tādā gadījumā nevar būt runa ne par kādu polemiku. Runa var būt vienīgi par zemisku velmi kādu noķengāt, glēvi slēpjoties aiz „nika”, lai neviens neuzzinātu denuncētāja vārdu.

Polemikā var izmantot un izmanto pseidonīmu. Taču tādā gadījumā valda klasiska pieeja: pseidonīma lietotāja īstais vārds ir zināms ja ne visai sabiedrībai, tad vismaz ir zināms kādai sabiedrības daļai un vienmēr ir zināms attiecīgā medija redakcijai. Ne velti žurnālistu/publicistu biogrāfijās līdzās īstajam vārdam tiek norādīti arī viņu izmantotie pseidonīmi. Paldies Dievam, arī pie mums internetā jau ir izveidojusies stabila morāli pamatota tradīcija nekomunicēt ar tiem, kuri mazdūšīgi slēpjas aiz “nika”. Zināms ir arī tas, ka nopietnos portālos npublicē “darbus”, kurus ir atsūtījuši autori ar “niku”.

Debilitātes repertuārs ar jauniem skaņdarbiem papildinās katru dienu. Tā, piemēram, nesen mediji izplatīja šādu „viedokli”. Parlamenta vēlēšanās elektorāta sodītā nedeбилās vienotās vienotības ministre vairs nevēlas būt ministre. Viņas arguments: ministrs drīkst būt tikai parlamentā ievēlēts deputāts. Tāds arguments, kas noteikti ir izplatīts valdošās kliķes aprindās, liecina par totāli zemu un pat debilu līmeni valsts funkcionēšanas ābece izpratnē. Tāad mūsējiem nav nekāda izpratne ne par likumdošanas varas, ne par izpildvaras formēšanu, formēšanas vēsturisko praksi un pieeju mūsdienu pasaulē. Tāad pie mums parlamentā, ministra krēslā var nonākt cilvēki ne tikai bez elementārām attiecīgajām zināšanām, bet pat ar pilnīgi nenormālu (debilu) “viedokli”. Šajā gadījumā bez bailēm var atsaukties uz teicienu, ka “tauta nav mulķe”. Tauta patiešām nav mulķe, un vismaz vienam dibilam cilvēkam neļāva atkal iekļūt parlamentā.

Parlamenta vēlēšanu dienā 4.oktobrī populārā portālā publicēja latviešu pūļa elka aicinājumu vēlētājiem. Tekstā var izlasīt šādu viedokli: “Brīnuma nebija, jo brīvību tautām nedāvina. To izkaro ar prātu, drosmi, vienotību. Un brīnumu nebūs. Brīnums nav arī tas, ka zaudētājam – Maskavas čekistu režīmam – pagaidām pietrūkst dūšas un pietiek saprāta atklāti neiebrukt NATO valstī Latvijā. Tomēr neģēlīgu karu, “kura nav”, tas (nevis Krievijas un krievu tauta) izvērsis visās frontēs. Ja ar valodu referendumu Kremlim nav izdevies nodibināt “Saskaņas Tautas Republiku”, to var mēģināt ar šīm Saeimas vēlēšanām.”

Tik aprobežotu viedokli nākas ļoti reti dzirdēt pat no visgaišākajiem latviešiem. Cilvēks jau gandrīz mūžu nodzīvojis, prot lasīt, rakstīt, apieties ar datoru, redzējis pasauli. Cilvēkam skaitās augstākā izglītība. Noteikti bija jāmācās arī Latvijas vēsture. Pat grūti ticēt, ka pūļa elks nezina Latvijas vēsturi. Nezina, ka latviešiem “brīvība” ir uzdāvināta jau divas reizes. Tātad cilvēks neko vēl nav sapratis, kas bija “perestroika” un kāda bija viņa, pūļa elka, individuālā loma šajā unikālajā afērā. Vienmēr esmu uzskatījis, ka ar minēto cilvēku nestrādāja “kantoris”. Strādāja netieši, gatavojot viņu par pūļa elku tajā situācijā, kad tas būs izdevīgi un vajadzīgi. Tāda situācija pienāca, un “kantora” ārštata darbinieks viņu rekomendēja pūļa elka lomai.

Saprotams, ja cilvēkam būtu prāts, viņš būtu spējīgs saprast vēsturi un savu vietu vēsturiskajos notikumos, tad šī izpratne noteikti pāraugtu dziļā tragēdijā – sabruktu visi priekšstati par savu slavu, nopelniem, vajadzētu kaunēties par valsts apbalvojumiem, naudas prēmijām utt. Tas tagad ir pilnīgi skaidrs, ka dotais cilvēks nav spējīgs izprast vēsturisko patiesību par Latvijas likteni PSRS sabrukuma epopejā. Pie tam viņa intelektuālās aprobežotības līmenis ir tik drausmīgs, ka viņš neko nesaprot arī no tagadnes notikumiem. Negribētos ticēt, ka muldēšana par Kremli, saskaņu un citām stulbībām ir viņa tieksme atstrādāt nesen saņemtās summas no tautas nodevēju valdības. Ja tas ir tā, tad aprobežotība ir savijusies ar nekaunīgu un zemisku mentalitāti. Ja tas ir tā, tad pret šo cilvēku ir jāizturās tāpat kā pret tiem, no kuriem viņš saņēma naudu. Tā jau vairs nav mulķīša čivināšana, bet rūdīta nekaunas pielīšana tautas padībenēm, aicinot pūli atkal nodrošināt vienoto debilo neliešu varas saglabāšanos. Mūsu priekšā ir nostājies cilvēks, kas nav pelnījis nekādu cieņu un godu. Un cieņu un godu cilvēks zaudē, pateicoties sava prāta mazspējai.

Vēl viens debilās nelietības piemērs ir šāds notikums. Nededilā vienotā vienotība ir pieņēmusi naudas ziedojumu 2500 eiro no biznesmeņa, kurš ir notiesāts uz 5 gadiem cietumā par kukuļņemšanu. Žurnālisti biznesmenim jautāja, kāpēc viņš ziedoja naudu „Vienotībai”. Atbilde ir uzjautrinoši debila: „Tā izdomāju. Tagad ir tāda situācija valstī, ka uzskatu, ka *Vienotībai* ir jābūt pie varas, tādēļ arī atbalstīju.”

Skaidrs, ka biznesmenis neko nav spējīgs izdomāt. Ja viņš būtu spējīgs kaut ko izdomāt, tad viņš būtu sapratis, ka pamatīgi kompromitē „Vienotību”.

Pirmkārt, kompromitē ar savu ziedojumu, jo viņš ir notiesāts nelietis-kukuļņēmējs, ar kuru neviena sevi cenoša organizācija nevēlēties saskarties.

Otrkārt, viņa vārdi par situāciju valstī un nepieciešamību „Vienotībai” būt pie varas ir ļoti divdomīgi, jo tos ir jāuztver uz 5 gadiem cietumā notiesāta kukuļņēmēja interešu gaismā. Biznesmenis, saprotams, negrib „sēdēt”. Viņš ziedo naudu partijai, kura var viņu paglābt no „sēdēšanas”. Turklāt „Vienotība” var ietekmēt „situāciju valstī”. Tātad var apturēt kukuļņēmēju ķeršanu un sodīšanu.

Bet tas vēl nav viss. Minētajā notikumā atklājās arī „Vienotības” debilā nelietība. Biznesmenis tāpat vien neziedoja naudu. Viņš zināja, ka var saņemt no „Vienotības” kontrolētās ministrijas prāvu valsts pasūtījumu. Tātad priekš „Vienotības” neko neizsaka tiesas spriedums par korupciju. „Vienotība” atbalsta korupciju.

Starp „baltajiem” cilvēkiem un tajā skaitā Latvijas iedzīvotājiem vēl ir daudzi, kuri pret korupciju izturās kā pret noziegumu. Viņi saprot, ka pieņemt naudu no kurupcijā notiesāta tipa ir ļoti nesaprātīga un ļoti amorāla rīcība. Viņi saprot, ka vienoto vienotību nedrīkst dēvēt par nedebilu partiju. „Vienotības” morālais statuss ir debili nelietīga partija.